

Jo Nesbø

Doctor Proctor

Clăbuci în baie

Traducere din engleză de Bogdan Voiculescu

Felicitarea de la Paris

În sala de sport era o tăcere desăvârșită. Nimic nu scotea niciun sunet — nici cele 12 spalieri din lemn, nici calul vechi cu mânere, îmbrăcat în piele crăpată, nici cele opt frânghii roase care atârnavă de tavan nemișcate și nici cei 16 băieți și fete din Fanfara Școlii Dølgen, care se zgâiau cu toții la domnul Madsen, dirijorul.

— Pe locuri...! a strigat domnul Madsen.

A ridicat bagheta și a mijit ochii către ei prin ochelarii săi de aviator. Cu o privire îngrozită, s-a uitat peste tot după Nilly. Știa că ceilalți copii din trupă râdeau de trompetistul roșcovan pentru că era atât de mic, așa cum, desigur, chiar era. Dar, spre deosebire de ceilalți membri ai trupei, prichindelul avea ceva talent muzical. Poate că azi ar fi putut să salveze situația. Pentru că domnul Madsen nu l-a văzut pe Nilly, s-a întors spre unica lui prietenă, Lisa, care cânta la clarinet. Era singura din trupă care exersa acasă. Poate că, totuși, era o speranță.

— Fiți gata...

Toți au dus instrumentele la buze. Tăcerea era atât de adâncă, încât de afară se auzeau sunetele după-amiezii

calde de octombrie: cântecul păsărilor, murmurul unei mașini de tuns iarba și râsetele mucoșilor care se jucau. Însă în sala de sport era întuneric. Și atmosfera avea să devină și mai sumbră.

— Start! a strigat domnul Madsen, schițând un arc maiestuos cu bagheta.

În prima clipă, nu s-a întâmplat nimic și în continuare nu s-au auzit decât cântecul păsărilor, cositul ierbii și râsetele copiilor. Apoi o trompetă a țipat tremurător, un clarinet a chițăit timid și toba mare a încasat o lovitură nesigură. O bătaie neașteptată de toba a făcut un corn francez să scoată un râgâit și, din rândurile din spate, ceva mare a fornăit, un sunet care pe Lisa a dus-o cu gândul la o balenă albastră care se înalță la suprafață după o săptămână petrecută sub apă. Dar tot suflatul ăsta încă nu produsese vreo notă adevărată și fața domnului Madsen începea deja să capete nuanța aceea de roșu care prevestea că urma să-și piardă cumpătul.

— Doi, trei! a țipat el, agitând bagheta de parcă ar fi fost un bici, iar membrii trupei ar fi fost o echipă de sclavi care manevrau vâslele unei galere romane. Cântați, pentru numele lui Dumnezeu! Asta trebuia să fie Marseilleza, imnul național al Franței! Cântați și voi cu mai multă demnitate!

Dar, în situația de față, nu se punea problema de demnitate. Copiii dinaintea domnului Madsen se holbau la partiturile de pe pupitrele din fața lor sau stăteau cu ochii strâns închiși, de parcă s-ar fi scremut pe toaletă.

Domnul Madsen s-a lăsat păgubaș și a coborât brațele atunci când tuba a scos un sunet în sfârșit — un muget adânc și trist.

— Gata, opriți-vă! a țipat domnul Madsen și a așteptat ca tuba să rămână fără aer. Dacă v-ar fi auzit cineva din Franța, întâi v-ar fi decapitat și apoi v-ar fi ars pe rug. Haideți să-i arătăm Marseillezei puțin respect!

Pe când domnul Madsen țipa la ei de zor, Lisa s-a aplecat spre scaunul de lângă ea și a șoptit:

— Ți-am adus felicitarea aia primită de la doctorul Proctor. E ceva ciudat la mijloc.

Vocea care i-a răspuns s-a auzit din spatele unei trompete pline de îndoituri.

— Dacă e precum cealaltă, să știi că mie-mi par felicitări normale. „Dragii mei Lisa și Nilly, salutări din Paris. Cu drag, doctorul Proctor.“ Cam asta ai zis că a scris, nu?

— Da, bine, dar...

— Singurul aspect *anormal* e că o persoană atât de ciudată și de excentrică ca doctorul Proctor a scris o felicitare atât de normală.

L-a întrerupt vocea cu fulgere și tunete a domnului Madsen.

— Nilly? Tu ești? Ești acolo, jos?

Din spatele trompetei îndoite, vocea a răspuns:

— Da, să trăiți, dom' sergent!

— Ridică-te, să te vedem și noi, Nilly!

— Da, să trăiți, mărețe comandant al muzicii încântătoare și al tuturor notelor muzicale din univers!

Și un băiețel mic, cu păr roșcat, pistrui mari și un surâs larg a sărit din spatele pupitrului pe scaun. De fapt, nu era doar mic, era mic, mic. Și părul lui nu era doar roșcat, era de un roșu-aprins. Și surâsul lui nu era doar larg, ci aproape că-i împărțea căpșorul în două. Și pistruii lui nu erau doar mari, erau... ei, fie, erau doar mari.

— Cântă-ne Marseilleza, Nilly! a mârâit domnul Madsen. Așa cum trebuie.

— După porunca voastră, măreață mamă a tuturor dirijorilor și regilor și a tuturor căpeteniilor de fanfare militare de la nord de Sahara și de la est de...

— Nu mai pierde vremea și cântă odată!

Așa că Nilly a început să cânte. O melodie caldă și răsunătoare s-a înălțat sub tavanul sălii de sport și a ieșit pe fereastră în acea după-amiază caldă de toamnă. Auzind muzica asta, păsările au tăcut mâlc, rușinate de propriile cântece. Cel puțin așa și-a închipuit Lisa, ascultându-l pe vecinul ei micuț și cel mai bun prieten cântând la trompeta veche a bunicului său. Lisa ținea la clarinet, dar trompeta avea ceva deosebit. Și nici nu era atât de greu să cânti la ea. Nilly o învățase un cântec la trompetă, imnul național al Norvegiei. Bineînțeles că nu cânta la fel de bine ca Nilly, dar, în secret, Lisa visa ca într-o bună zi să cânte imnul *lor*

național înaintea unui public numeros. Închipuiți-vă! Totuși, închipuirile sunt doar închipuiri și visurile sunt doar visuri.

— Bine, Nilly! a strigat domnul Madsen. Și acum, haideți să ne alăturăm lui Nilly! Unu, doi, trei!

Și Fanfara Școlii Dølgen i s-a alăturat lui Nilly. S-a împleticit, s-a împiedicat și s-a împotmolit pe lângă el. Tobe, saxofoane, cornuri franceze, glockenspieluri și chimvale. Suna de parcă cineva ar fi întors o bucătărie cu capul în jos și acum toate se prăbușeau din rafturi și sertare. Apoi s-au urnit toba mare și tuba. Încăperea a început să tremure. Spalierile de lemn au început să clănțâne, frânghiile atârnavu oblic, de parcă ar fi fost spulberate de vânturi vijelioase și vechiul cal cu mânere a început să țopăie pe podea, apropiindu-se încet, încet de ieșire, ca și când s-ar fi străduit să evadeze.

După ce, în cele din urmă, au terminat Marseilleza, s-a lăsat tăcerea, atât înăuntrul, cât și în afara sălii de sport. Nicio pasăre nu mai cânta, niciun copil nu mai râdea, se mai auzea doar ecoul ultimelor lovituri disperate date membranelor tobelor și timpanelor de către diabolicii gemeni Truls și Trym.

— Mersi, a gemut domnul Madsen. Cred că ajunge pe azi. Ne vedem luni.

— Vorbesc serios. Felicitarea asta nouă e ciudată! a spus Lisa în vreme ce ea și Nilly mergeau spre casă pe Bulevardul Tunurilor.

Pe măsură ce se apropia iarna, începea să se înnopteze mai devreme, fapt ce le plăcea, mai ales lui Nilly. I se părea că nopțile ușoare de vară pe care le aveau aici, în nordul îndepărtat, erau plicticoase, ca un fel de invenție mediocră. Însă nopțile calde și întunecate de toamnă, cu mult întuneric care să-i ascundă cu prilejul unor mici furturi de mere prin vecini — acestea erau o invenție genială. De fapt, erau aproape la fel de ingenioase ca invențiile pe care le născocea doctorul Proctor. Căci, în ochii lui Nilly, profesorul era cel mai bun inventator din lume. Într-adevăr, restul lumii considera că doctorul Proctor nu inventase nimic deosebit, dar ce știau ei? De exemplu, cine inventase cel mai puternic praf de vânturi din lume?

Firește, și mai important era că doctorul Proctor făcea cel mai bun jeleu *Jell-O* din lume, că era cel mai bun prieten și vecin din lume și că îi învățase pe Nilly și pe Lisa să nu se mai supere când restul lumii îi vedea ca pe o trupă de ratați. O trupă formată dintr-un băiețel cu perciuni roșcați, o fată timidă, cu codițe, și un profesor mult-mai-nebun-decât-în-medie, cu ochelari de motociclist plini de cenușă.

Noi știm un lucru pe care ei nu-l știu, obișnuia să spună Proctor. Știm că atunci când prietenii își promet să nu înceteze niciodată să se ajute unii pe alții, unu plus unu plus unu face mult mai mult decât trei.

Nici că mai rostise cineva vreodată cuvinte atât de adevărate. Însă trebuia spus că, în postura de prieten, profesorul nu-și prea bătea capul cu scrisorile. În cele trei luni care trecuseră de când profesorul își încălecuse motocicleta,

își pusese casca din piele și își luase rămas-bun, părăsind orașul Oslo, cu destinația Paris, hotărât s-o găsească pe dragostea vieții sale, Juliette Margarine, copiii primiseră numai vreo două felicitări zgârcite.

Doctorul Proctor o pierduse pe Juliette în circumstanțe misterioase, cu mulți, mulți ani în urmă, când era student în Franța. Lisa și Nilly văzuseră doar o fotografie cu Juliette din vremea în care se întâlnea cu Proctor, prinsă de perețele laboratorului său. Dar în acea fotografie ei păreau atât de fericiți, încât Lisei aproape că-i dăduseră lacrimile. De fapt, Lisa îl convinsese pe doctorul Proctor să se întoarcă acolo și s-o caute.

— Asta-i *prea* ciudată! a insistat Lisa. Ia vezi și tu.

Nilly s-a uitat la felicitarea pe care i-a dat-o Lisa.

— Hmm, a balmăjit el.

S-a oprit sub primul felinar și a privit-o atent, mormăind câteva *hmm*-uri, care toate păreau inteligente și pline de cugetări.

— E de la Paris, a spus Lisa, arătând fotografia alb-negru care părea să fi fost făcută într-o dimineață cu nori.

Arăta o piață întinsă, în aer liber, și, în afară de câțiva oameni care se plimbau cu umbrele și jobene pe cap, piața părea ciudat de pustie. Că era vorba de capitala Franței, renumită în toată lumea, se vedea numai datorită cuvântului PARIS, tipărit în partea de jos a fotografiei.

— Vezi ce văd și eu? a mormăit Nilly, căzut pe gânduri.

— Ce anume?

— Că parcă ceva lipsește din piața asta. Bine, adică din toată poza.

— Poate, a spus Lisa.

Și, analizând puțin lucrurile, și-a dat seama că Nilly avea dreptate, dar că nu reușea să-și dea seama în legătură cu ce.

— În plus, felicitarea pare puțin boțită..., a spus Nilly, atingând-o cu grijă. Ca și când s-ar fi udat și apoi s-ar fi uscat la loc. Așadar, spune-mi, erai la duș când ai citit asta?

— Bineînțeles că nu, a spus Lisa. Așa a venit.

— Aha! a exclamat Nilly, ridicând un deget arătător micuț, cu o unghie roasă. Eu, Nilly cel Genial, am descoperit încă o dată și cu mare dibăcie ceea ce nu se poate să nu fie soluția acestui mister: probabil că felicitarea asta s-a udat în laboratorul lui din Paris!

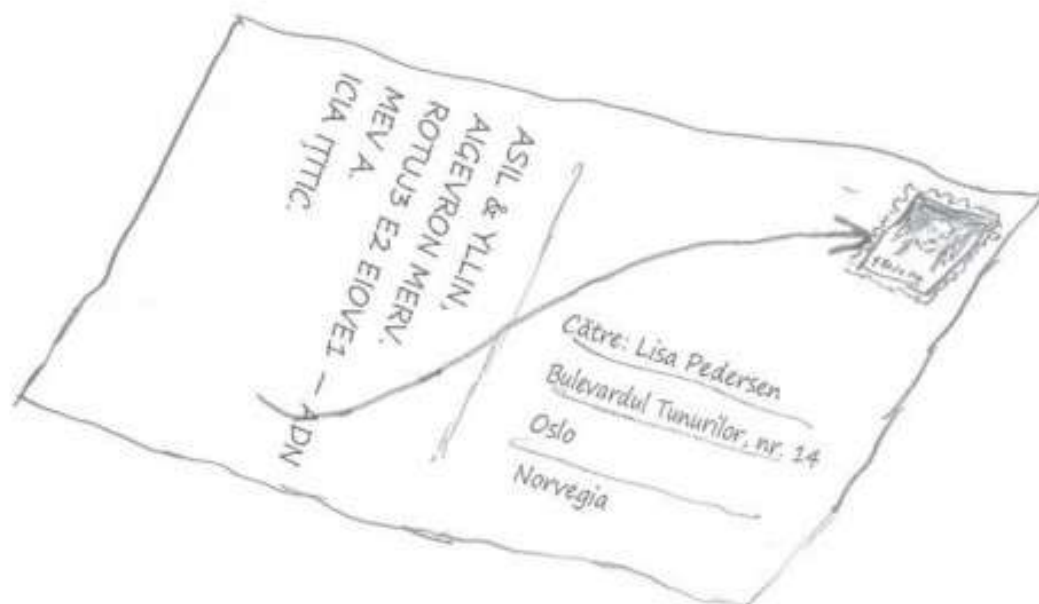
Lisa și-a dat ochii peste cap.

— De unde știi?

— Elementar, draga mea Lisa. Scrie chiar aici, pe felicitare. Citește și tu.

Nilly i-a dat înapoi felicitarea.

Dar Lisa n-avea nevoie s-o citească. Citise deja mesajul de 12 ori și-l știa pe de rost. Totuși, din moment ce voi n-ați citit felicitarea, v-o arăt aici:

— Zice că lucrează la un fel de invenție nouă legată de ADN, nu? Sunt convins că, într-un laborator, o felicitare se poate uda din multe cauze. Ei, și ce dacă? a întrebat Nilly.

Mulțumit, i-a dat felicitarea înapoi și și-a studiat unghiile roase până la carne, căutând ceva în care să-și înfigă dinții.

— Ciudat nu e cum s-a udat, a spus Lisa. Ci ceea ce a scris! De exemplu, cine sunt Asil și Yllin?

— Poate că a uitat numele noastre, a zis Nilly.

— Nu se poate. La adresă a știut să scrie Lisa Pedersen.

— Hmm, a mormăit Nilly, și acesta nu a părut la fel de inteligent ca *hmm*-urile de mai devreme.

— Asil e Lisa scris invers, și-a dat seama Lisa.

— Elementar, draga mea, a spus Nilly și imediat a încercat să citească numele invers.

Într-adevăr, Asil era Lisa.

— Atunci ce-i cu Yllin? a întrebat el.

— Ghicește! a mormăit Lisa, dându-și din nou ochii peste cap.

— Hmm... poate că e Lisa scris cu capul în jos?

— E Nilly scris invers!

— He-he, a făcut Nilly, dezvelind un șir de dinți cu tăișul în zigzag. Glumeam și eu. Elementar!

Dar i se cam înroșiseră urechile.

— Ei, atunci am rezolvat problema. Ce o tot ții cu felicitarea?

— Nu asta-i ciudat! a țipat Lisa exasperată.

— Atunci *ce* e ciudat?

— Restul textului!

Nilly și-a agitat micuțele sale brațe.

— Zice că lucrează la un proiect nou legat de ADN. Doar e un om de știință și un inventator nebun, nu? *Aigevron merv* e denumirea științifică a unui fel de ornitorinc francez. Sunt niște animale foarte deosebite. Singurele mamifere care depun ouă. În plus, se numără printre puținele mamifere veninoase. Sunt sigur că Proctor va face multe descoperiri studiindu-le ADN-ul. Ornitorincii sunt peste tot în Australia, însă cei francezi se află în prag de dispariție. Înainte înotau în Sena cu nemiluita, dar sunt cam năuci și, de când cu toate cursele pentru turiști, pe râu au început să circule atâtea vase, încât sărmanii *Aigevron merv* s-au tot lovit cu capul de ele. În orice caz, nu e chiar

atât de ciudat că un inventator aflat la Paris și-a dat seama câte ar putea învăța studiind ADN-ul ornitorincilor, nu?

— Ornitorinci francezi? a spus Lisa pe un ton sceptic.

— Chiar așa, a spus Nilly. Apar la pagina 620 în *Animale care mai bine n-ar fi existat*.

Lisa a oftat. Nilly vorbea adesea despre cartea aceea enormă pe care se pare că bunicul lui o ținuse în bibliotecă — *Animale care mai bine n-ar fi existat*.

— Ei, și cu „rotuj3 e2 eiove1“ cum rămâne? a întrebat Lisa. Asta ce vrea să însemne?

— E simplu, a spus Nilly. rotuj3 e2 eiove1 e porțiunea din codul ADN pe care a descoperit-o doctorul Proctor. Poate că din cauza ei ornitorincii sunt veninoși.

Lisa l-a privit pe Nilly cu neîncredere.

— Și cine-i MEV A., ăsta? Profesorul nu s-a dus în Franța s-o găsească pe Juliette Margarine?

Nilly a ridicat din umeri.

— Poate că Mev e un prieten de-ai lui sau cineva care-l ajută cu cercetările, știi eu?

— Prostii! Baliverne! s-a răstit Lisa. În primul rând, de ce s-ar fi dus profesorul tocmai până la Paris, în căutarea Juliettei lui, cea de mult pierdută, ca apoi să-și petreacă timpul cu cineva pe nume Mev? În al doilea rând, nu cred că „aigevroN merv“ e scris corect. Dacă-i nume științific, n-ar trebui ca majuscula să fie la începutul primului cuvânt? Și, dacă profesorul l-ar studia, n-ar trebui să știe cum se scrie?

— Hmm, a făcut Nilly, scărpinându-și perciunile stâng cu un aer mai puțin îngândurat și mai puțin inteligent decât la *hmm*-urile de mai devreme.

Lisa a oftat descumpănită.

— Și ultima parte ce-ar trebui să însemne, unde scrie *ICIA IȚITIC?*

Nilly a chicotit cu îngâmfare.

— Vai, draga mea creier-de-alună, dar partea asta e cel mai ușor de descifrat. Evident, vrea să însemne „ițiți-vă ciiă“. E clar că Proctor a antrenat unul dintre aigevron... aigevroni?... aigevrons? Nu prea mă pricep la pluralele din franceză, dar, oricum, înțelegi ce zic. Probabil că l-a antrenat pe unul dintre ei să stea la comandă și, șiroind de apă după un înot odihnitor în Sena, e limpede că ornitorincul s-a așezat pe felicitare și a udat-o toată. Bine, să zicem că e

cam scârbos că un ornitorincud a stat pe felicitare, dar, îți dai seama, asta nu înseamnă că e *periculoasă* sau mai știu eu ce.

— Ajunge, Nilly! l-a avertizat Lisa.

Nilly s-a uitat la ea de parcă în ruptul capului n-ar fi înțeles la ce se referea, dar a tăcut ascultător.

— Mai e ceva la mijloc, a spus ea.

— Serios? a întrebat Nilly. Ce anume?

— Nu știu, dar e ceva. Uită-te la timbru, de exemplu. Nu ți se pare că are ceva ciudat?

— Nu, trebuie să recunosc că un timbru pătrat cu marginile dințate și cu imaginea unui tip cu față serioasă nu prea mă face să sar din scaun de uimire.

— Dar ai văzut ce scrie pe timbru?

— Nu, a trebuit să recunoască Nilly.

Lisa i-a dat felicitarea înapoi.

— Felix Faure, a citit Nilly. Păi, e clar că e numele tipului. Iar 1888 probabil că e anul în care a fost tipărit timbrul. Căh!

— Căh? a făcut Lisa.

— Da, închipuie-ți cum ar fi să lingi un timbru vechi de 100 de ani...

— Mă rog, fie, dar ție îți pare vechi de 100 de ani?

Nilly a privit timbrul cu atenție și a fost nevoit să admită că Lisa într-adevăr sesizase ceva ciudat. Pe lângă faptul că era puțin încrețit, de când se udase, părea nou-nouț. Culorile nu erau șterse și marginile păreau întregi și noi.

— Poate că-i un fals sau o imitație, a spus el, dar acum nu mai părea atât de convins.

— Așa crezi? a întrebat Lisa.

Nilly a clătinat din cap, ca și când ar fi vrut să zică *poate că nu*.

— Mda, așa e, e altceva la mijloc.

— Toate astea sunt cam cu capul în jos, a spus Lisa.

— Parcă adineaori ai zis că toate sunt *invers*, i-a atras atenția Nilly.

— Ce-ai zis? a întrebat Lisa.

— Ce-ai zis tu.

— Și ce-am zis eu?

— Că toate sunt invers, a spus Nilly. Înțelegi tu, cuvintele.

— Asta e! a exclamat Lisa, înșfăcând felicitarea din mâinile lui. Asta era!

A privit-o. Apoi a rămas cu gura căscată.

— Ce-i? a întrebat Nilly îngrijorat.

— Cred... cred că doctorul Proctor e în pericol, s-a bâlbâit ea, albindu-se deodată. Citește toată felicitarea de la sfârșit la început.

Nilly a citit-o. Și voi puteți s-o citiți, firește. De fapt, ați putea s-o citiți chiar acum...

Ați terminat? Ați înțeles-o?

Bine, de fapt, nici Nilly n-a înțeles-o.

— CITIȚI AICI, a citit el. A VEM NDA 1evoie 2e 3jutor, nilly & lisA.

— Așadar, asta scrie de fapt, a spus Lisa exasperată. Ceva nu e deloc în regulă.

— Mda, a spus Nilly. MEV A nu e un nume, înseamnă „AVEM“. Și ar trebui să scrie „nevoie de ajutor“, în loc de puzzle-ul ăsta cu numere.

— Nu la asta mă refer! a strigat Lisa. Nu pricepi deloc?

— Ăăă, nu, a mărturisit Nilly, scărpinându-și perciunii. De exemplu, nu pricep ce vrea să spună cu „CITIȚI AICI“. Să citim felicitarea? Am făcut asta deja.

Lisa s-a holbat la felicitare, concentrându-se din răsuputeri.

— Privește săgeata asta, a spus ea. Duce la timbru.

Nilly a vârât degetul arătător drept în urechea dreaptă și l-a învârtit de colo colo, închizând ochiul drept. Asta îl ajuta mereu să gândească — era ca și când ar fi întors cheia de contact a unei mașini; cam așa își făcea creierul să pornească. Când și-a scos degetul, s-a auzit un *plop*.

— M-am prins, a spus Nilly, privind-și degetul fascinat. Felicitarea e un mesaj secret adresat nouă, despre care nu trebuie să știe nimeni altcineva. Proctor știa că un băiat isteț ca mine va observa că a fost scrisă într-un mod ciudat.

Lisa și-a dat ochii peste cap, dar Nilly s-a prefăcut că nu vede.

— CITIȚI ASTA și o săgeată arătând spre timbru, a spus el în continuare. Asta înseamnă că restul mesajului e sub timbru! Trebuie doar să-l dezlipim.

— Exact la asta mă gândesc de ceva timp, a spus Lisa.

Nilly i-a dat Lisei felicitarea înapoi, fornăind mulțumit.

— Noroc că sunt aici ca să sparg codurile astea secrete, nu-i așa?

Pivnița doctorului Proctor

Tatăl Lisei, Comandantul, s-a trezit pe canapea, cu un gust de cerneală de ziar în gură. Aceasta deoarece, ca de obicei, adormise cu ziarul pe față și sforăia atât de viguros, încât draperiile de la fereastră se legănau, iar ultima pagină a ziarului — cea cu prognozele meteo — îi intra în gură de fiecare dată când inspira. A privit spre ceas și a oftat mulțumit, văzând că se apropia ora de culcare. Dar mai întâi, un sandwich cu pui. Sau două. A azvârlit ziarul pe măsuta de cafea și și-a împins burta voluminoasă peste marginea canapelei, ridicându-se astfel automat în picioare.

— Bună, a spus el, intrând în bucătărie.

Lisa stătea la tezghea și Nilly în picioare, pe un scaun, lângă ea. Comandantul îl știa drept băiețelul mic din vecini, al familiei ciudate care se mutase pe Bulevardul Tunurilor primăvara trecută. Ceainicul din fața Lisei și a lui Nilly tremura și bolborosea, scoțând aburi.

— Spuneți-mi, copii, nu sunteți cam mici pentru cafea? i-a întrebat Comandantul căscând. Și la ora asta târzie?

— Să trăiți, *el commandante*, a spus Nilly. Nu facem cafea.